

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни**

“СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА”

Дніпро НМетАУ 2016

Зміст

1. Навчальна програма з дисципліни «Соціальна економіка»
2. Методичні вказівки до виконання індивідуальних робіт з дисципліни «Соціальна економіка»
3. Тематика індивідуальних завдань з дисципліни «Соціальна економіка»
4. Питання для підсумкового контролю з дисципліни «Соціальна економіка»
5. Плани семінарських занять з дисципліни «Соціальна економіка»
6. Тестові завдання з дисципліни «Соціальна економіка»

1. Навчальна програма з дисципліни «Соціальна економіка»

Міністерство освіти і науки України
Національна металургійна академія України

Кафедра Політичної економії

Затверджую:

Перший проректор

професор В.П. Іващенко

“ _ ” _____ р.

Навчальна програма

з дисципліни Соціальна економіка

Галузь знань	05 07	Соціальні та поведінкові науки Управління та адміністрування
Напрямок	051 071 072 076	Економіка Облік і оподаткування Фінанси, банківська справа та страхування Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розподіл навчальних годин (Денна форма навчання)

	Усього	Чверті
		8
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	90	90
Аудиторні заняття, з них:	40	40
Лекції	16	16
Лабораторні роботи	0	0
Практичні заняття	8	8
Семінарські заняття	16	16
Самостійна робота, у тому числі при:	50	50
підготовці до аудиторних занять	26	26
підготовці до модульного контролю	9	9
виконанні курсових проектів (робіт)	0	0
виконанні індивідуальних завдань	0	0
опрацюванні розділів програми, які не викладаються на лекціях	15	15
Заходи семестрового контролю		екзамен

Характеристика дисципліни

Навчальна дисципліна «Соціальна економіка» є дисципліною за вибором і входить до циклу науково-природничих дисциплін.

Мета вивчення дисципліни – формування системи знань про соціальні основи функціонування та розвитку економічних систем на основі теорій та концепцій, що вивчають економічні закони й параметри відтворення людини, сім'ї, групи, населення.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати: основи прогнозування напрямків діяльності людини, сім'ї, групи, суспільства як соціально-економічних суб'єктів, виходячи з аналізу моделі розвитку економіки України;

вміти: використовуючи знання, набуті в процесі вивчення проблем теорії і практики соціальної економіки, за допомогою додаткової літератури, статистичного та фактичного матеріалу, проаналізувати структуру та фактори соціальних складових суспільного виробництва.

Використовуючи додаткову літературу, за допомогою набутих знань, визначати тенденції та особливості розвитку економічних систем.

Використовуючи знання теорії та практики соціальної економіки, за допомогою додаткової літератури критично оцінювати пріоритети та особливості регулювання взаємодій економічних суб'єктів.

Засновуючись на здобутих знаннях закономірностей розвитку соціальної економіки з'ясувати пріоритетні напрямки інтеграції економічних суб'єктів в сучасну світогосподарську систему.

Критерії успішності – отримання позитивної оцінки при складанні контрольних робіт у тестовій формі.

Засоби діагностики успішності навчання – комплект тестових завдань. Зв'язок з іншими дисциплінами – їй передують вивчення дисциплін «Політична економія», «Історія економічних вчень», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Міжнародні економічні відносини».

Набуті знання та вміння використовуються при вивченні наступних гуманітарних дисциплін.

Структура дисципліни

Модуль	Тема лекції (заняття) та обсяг, годин	Шифр змістового модуля	Захід модульного контролю
1	1. Загальні основи руху соціальної економіки.		
	<u>Лекції</u>		Екзамен
	1. Соціальна економіка: предмет і метод дослідження.	2	
	2. Людина і суспільне виробництво. Основи руху соціальної економіки.	4	
	<u>Практичні роботи</u>		
	1. Основи руху соціальної економіки.	4	
	<u>Семінари</u>		
	1. Соціальна економіка: предмет і метод дослідження	2	
	2. Людина і суспільне виробництво.	4	
	<u>Самостійна робота</u>		
Підготовка до аудиторних занять	11		
Підготовка та складання екзамену	3		
	Усього: 30		
2	2. Еволюція суб'єктів соціальної економіки.		
	<u>Лекції</u>		Екзамен
	1. Економіка людини	2	
	2. Економіка групи.	2	
	3. Економіка населення.	2	
	<u>Практичні роботи</u>		
	1. Економіка населення.	4	
	<u>Семінари</u>		
	1. Економіка людини.	2	
	2. Економіка групи. Економіка населення.	4	
<u>Самостійна робота</u>			
Підготовка до аудиторних занять	11		
Підготовка та складання екзамену	3		
	Усього: 30		
3	3. Еволюція взаємодій суб'єктів соціальної економіки.		
	<u>Лекції</u>		Екзамен
	1. Механізм координації соціальної економіки	2	
	2. Соціальна політика в контексті глобалізації.	2	
	<u>Семінари</u>		
1. Механізм координації соціальної економіки.	2		
2. Соціальна політика в контексті глобалізації.	2		

Самостійна робота			
<i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i>			
1. Соціальна політика в контексті глобалізації	15		
Підготовка до аудиторних занять	4		
Підготовка та складання екзамену	3		
	Усього:	30	

Зміст дисципліни

Лекційний курс

№№ з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	<p>Соціальна економіка: предмет і метод дослідження.</p> <p>Соціальна економіка. Характерні риси соціальної економіки. Суб'єкти соціальної економіки. Об'єкти соціальної економіки. Еволюція соціальної економіки.</p> <p>Предмет соціальної економіки, її категорії і закони. Методологія соціальної економіки.</p> <p>Функції соціальної економіки. Соціальна економіка і економічна політика.</p> <p>Проблеми розвитку соціальної економіки в Україні.</p>	2
2	<p>Людина і суспільне виробництво. Основи руху соціальної економіки.</p> <p>Суспільне виробництво. Людина як суб'єкт суспільного виробництва. Людина як об'єкт суспільного виробництва.</p> <p>Система потреб і благ. Закон зростання потреб. Обмеженість ресурсів. Основні соціальні та економічні проблеми. Вибір в соціальній економіці. Економічна раціональність та соціальна справедливість.</p> <p>Людина в системі економічних відносин.</p> <p>Економічні і соціальні результати суспільного виробництва.</p> <p>Ефективність суспільного виробництва.</p> <p>Діалектика взаємодії людини і суспільного виробництва. Відтворення людини та її оточення. Технологічний прогрес і трансформація відносин власності.</p> <p>Соціальна орієнтація технологічного прогресу.</p> <p>Постіндустріальний вектор економічного розвитку та соціалізація економіки.</p> <p>Еволюція стилю економічного мислення та соціальна економіка.</p> <p>Економічне зростання. Соціальна орієнтація економічного зростання.</p> <p>Економічний розвиток. Соціалізація економічного розвитку.</p>	4
3	<p>Економіка людини</p> <p>Основні моделі людини в економіці (мета, ресурси та обмеження).</p> <p>Сутнісні сили людини: потреби, інтереси, мотиви, стимули, очікування, здібності, ресурси. Економічне мислення. Економічна свідомість.</p> <p>Основні проблеми людини.</p> <p>Бюджет людини. Вибір людини. Розподіл часу та доходів людини. Загальна рівновага людини. Потенціал людини. Джерела економічної і соціальної влади людини.</p>	2

	Функції людини. Ролі людини. Особливості поведінки людини за економічними ролями: власник, робітник, підприємець, споживач, громадянин, творець. Зв'язок економіки людини та параметрів економічної системи.	
4	Економіка групи. Основні види груп, їх місце та роль в економічній системі. Сім'я. Основні моделі сім'ї. Сутнісні сили сім'ї. Соціальні та економічні функції сім'ї. Потенціал сім'ї. Відтворення сім'ї. Бюджет сім'ї. Рівновага сім'ї. Джерела економічної влади сім'ї. Розподіл часу та доходів сім'ї. Зв'язок економіки сім'ї та параметрів економічної системи. Група. Моделі груп (мета, ресурси, обмеження). Сутнісні сили групи. Соціальні та економічні функції груп. Особливості групової поведінки та свідомості. Відтворення групи. Потенціал групи. Бюджет групи. Рівновага групи. Джерела економічної влади групи. Зв'язок економіки груп та параметрів економічної системи.	2
5	Економіка населення. Населення країни. Сутнісні сили населення. Структура населення країни. Соціальні та економічні функції населення. Проблеми населення. Доходи та витрати населення. Вибір населення. Відтворення населення. Фактори руху населення. Якість життя. Соціальні стандарти. Ступінь диференціації населення. Бідність. Зайнятість й безробіття. Загальна економічна рівновага населення. Людський капітал. Структура людського капіталу. Показники людського капіталу. Людський потенціал. Економічна свідомість населення. Рух економічної свідомості населення. Зв'язок економіки населення та параметрів економічної системи.	2
6	Механізм координації соціальної економіки Механізм координації соціальної економіки. Структура механізму координації соціальної економіки. Сутність соціально-економічних взаємодій. Еволюція соціально-економічних взаємодій. Роль соціально-економічних взаємодій у відтворенні суспільства. Соціальні взаємодії та нова економіка. Економічна свобода й демократія. Дискримінація й справедливість. Економіка соціального узгодження. Суспільний вибір. Соціальне партнерство. Громадянське суспільство.	2
7	Соціальна політика в контексті глобалізації. Роль держави в соціалізації економіки. Сутність соціальної політики. Об'єкти та суб'єкти соціальної політики. Принципи соціальної політики. Цілі і пріоритети соціальної політики. Основні напрямки соціальної політики в Україні.	2

Практичні заняття

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин)
1	Основи руху соціальної економіки. Діалектика взаємодії людини і суспільного виробництва. Відтворення людини	4

	та її оточення. Технологічний прогрес і трансформація відносин власності. Соціальна орієнтація технологічного прогресу. Постіндустріальний вектор економічного розвитку та соціалізація економіки. Еволюція стилю економічного мислення та соціальна економіка. Економічне зростання. Соціальна орієнтація економічного зростання. Економічний розвиток. Соціалізація економічного розвитку.	
2	Економіка населення. Населення країни. Сутнісні сили населення. Структура населення країни. Соціальні та економічні функції населення. Проблеми населення. Доходи та витрати населення. Вибір населення. Відтворення населення. Фактори руху населення. Якість життя. Соціальні стандарти. Ступінь диференціації населення. Бідність. Зайнятість й безробіття. Загальна економічна рівновага населення. Людський капітал. Структура людського капіталу. Показники людського капіталу. Людський потенціал. Економічна свідомість населення. Рух економічної свідомості населення. Зв'язок економіки населення та параметрів економічної системи.	4

Семінарські заняття

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин)
1	Соціальна економіка: предмет і метод дослідження Соціальна економіка. Характерні риси соціальної економіки. Суб'єкти соціальної економіки. Об'єкти соціальної економіки. Еволюція соціальної економіки. Предмет соціальної економіки, її категорії і закони. Методологія соціальної економіки. Функції соціальної економіки. Соціальна економіка і економічна політика. Проблеми розвитку соціальної економіки в Україні.	2
2	Людина і суспільне виробництво. Суспільне виробництво. Людина як суб'єкт суспільного виробництва. Людина як об'єкт суспільного виробництва. Система потреб і благ. Закон зростання потреб. Обмеженість ресурсів. Основні соціальні та економічні проблеми. Вибір в соціальній економіці. Економічна раціональність та соціальна справедливість. Людина в системі економічних відносин. Економічні і соціальні результати суспільного виробництва. Ефективність суспільного виробництва.	4

3	<p>Економіка людини.</p> <p>Основні моделі людини в економіці (мета, ресурси та обмеження). Сутнісні сили людини: потреби, інтереси, мотиви, стимули, очікування, здібності, ресурси. Економічне мислення. Економічна свідомість. Основні проблеми людини. Бюджет людини. Вибір людини. Розподіл часу та доходів людини. Загальна рівновага людини. Потенціал людини. Джерела економічної і соціальної влади людини. Функції людини. Ролі людини. Особливості поведінки людини за економічними ролями: власник, робітник, підприємець, споживач, громадянин, творець. Зв'язок економіки людини та параметрів економічної системи.</p>	2
4	<p>Економіка групи. Економіка населення.</p> <p>Основні види груп, їх місце та роль в економічній системі. Сім'я. Основні моделі сім'ї. Сутнісні сили сім'ї. Соціальні та економічні функції сім'ї. Потенціал сім'ї. Відтворення сім'ї. Бюджет сім'ї. Рівновага сім'ї. Джерела економічної влади сім'ї. Розподіл часу та доходів сім'ї. Зв'язок економіки сім'ї та параметрів економічної системи. Група. Моделі груп (мета, ресурси, обмеження). Сутнісні сили групи. Соціальні та економічні функції груп. Особливості групової поведінки та свідомості. Відтворення групи. Потенціал групи. Бюджет групи. Рівновага групи. Джерела економічної влади групи. Зв'язок економіки груп та параметрів економічної системи.</p>	4
5	<p>Механізм координації соціальної економіки.</p> <p>Механізм координації соціальної економіки. Структура механізму координації соціальної економіки. Сутність соціально-економічних взаємодій. Еволюція соціально-економічних взаємодій. Роль соціально-економічних взаємодій у відтворенні суспільства. Соціальні взаємодії та нова економіка. Економічна свобода й демократія. Дискримінація й справедливість. Економіка соціального узгодження. Суспільний вибір. Соціальне партнерство. Громадянське суспільство.</p>	2
6	<p>Соціальна політика в контексті глобалізації.</p> <p>Роль держави в соціалізації економіки. Сутність соціальної політики. Об'єкти та суб'єкти соціальної політики. Принципи соціальної політики. Цілі і пріоритети соціальної політики. Основні напрямки соціальної політики в Україні.</p>	2

Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях

№№ з/п	Назва теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	<p>Соціальна політика в контексті глобалізації</p> <p>Роль держави в соціалізації економіки. Сутність соціальної політики. Об'єкти та суб'єкти соціальної політики. Принципи соціальної політики. Цілі і пріоритети соціальної політики. Основні напрямки соціальної політики в Україні.</p>	15

Рекомендована література

Основна література

1. Беккер Г. С. Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории. – М.: ГУ ВШЭ, 2003.
2. Долан Е. Дж., Линдсей Л. Микроэкономика. - С.- Пб., 1994.
3. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
4. Єременко В. Основи соціальної економіки. – К.: МАУП, 1997.
5. Заславская Т. И., Рывкина Р. В. Социология экономической жизни. – Новосибирск: Наука, 1991.
6. Лагутин В. Д. Людина і економіка: Соціоекономіка. – К.: Просвіта, 1996.
7. Марцинкевич В. Й., Соболева И. В. Экономика человека: Учебное пособие. – М.: Аспект пресс, 1995.
8. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001.
9. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. С. В. Мочерного. – Тернопіль, 1993.
10. Основы рыночной экономики. Кн. 1-3. / Под ред. В. Д. Камаева, Б. И. Домненко. - М.: Информрекламиздат, 1991.
11. Политическая экономия / Под ред. В. В Радаева. - М.: Изд-во МГУ, 1992.

Перелік додаткової навчально-методичної літератури:

12. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. - М.: Academia, 1999.
13. Богиня Д. П., Семкина М. В. Ментальний чинник у сфері праці: проблеми теорії та практики. – К.: Штурм, 2003.
14. Вебер М. Избранные произведения. – М.: Прогресс, 1990.
15. Веблен Т. Теория праздного класса. – М.: Прогресс, 1984.
16. Войтвич С. О. Соціальні інститути суспільства: рід, влада, власність. – К.: Ін-т соціології НАН України, 1998.
17. Гелбрейт К. Д. Новое индустриальное общество. – М.: Прогресс, 1982.
18. Гелбрейт К. Д. Экономические теории и цели общества. - М.: Прогресс, 1976.
19. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера земли.- Л.: Гидрометеоиздат, 1990.
20. Даль Р. Введение в экономическую демократию. – М.: Наука, 1991.
21. Диба М. І. Соціальні аспекти перехідної економіки України // Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб. – Вип.6. – К.: КНЕУ, 2001.
22. Долан Е. Дж., Линдсей Л. Макроэкономика. - С.- Пб., 1994.
1. Еклунд Л. Эффективная экономика: шведская модель. - М.: Экономика, 1991.
2. Тарасевич В. Н. О предмете экономической теории. – Днепропетровск: Сич, 1997.
24. Економіка знань: виклики глобалізації та Україна / За ред. А. П. Гальчинського, С. В. Львовочкина, В. П. Семиноженка. – К.: НІСД, 2004.
25. Зайцев Ю. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: Методологія і практика. – К.: КНЕУ, 2002.
26. Закон Украины «О внешнеэкономической деятельности». – К.: Украина, 1991.
27. Закон УССР « О собственности ». - К.: Украина, 1991.
28. Иноземцев В. А. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы: Учебное пособие. – М.: Логос, 2000.
29. Ламберт Х. Социальная рыночная экономика. – М.: Дело, 1994.

30. Макконнелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. - М.: Республика, 1992.
31. Мартинелли А. Рынки, правительства, сообщества и глобальное управление // Социологические исследования. – 2003. - № 1.
32. Маршалл А. Принципы экономической науки.- Т. 1-3.- М.: Прогресс, 1984-1988.
33. Милль Д. С. Основы политической экономии. — М.: Прогресс, 1980.
34. Новикова Е. Ю. «Экономический человек»: быть или иметь // Вестник Московского университета. Серия 7. Философия. - 1996. - №6. - С. 19-29.
35. Олсон М. Логика коллективных действий. – М.: Экономика, 1995.
36. Печчеи А. Человеческие качества. – М.: Прогресс, 1985.
37. Пигу А. С. Экономическая теория благосостояния. - М.: Прогресс, 1985.
38. Политическая экономия / Под ред. В. А.Медведева, Л. И. Абалкина, О. И.Ожерельева и др. - М.: Политиздат, 1988.
39. Пригожин А. И. Социология организаций. – М.: Наука, 1980.
40. Ролз Дж. Теория справедливости. – Новосибирск: Новосиб. Ун-т, 1995.
41. Сен А. Об этике и экономике. – М.: Наука, 1996.
42. Симончук Е. В. Средний класс: люди и статусы. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2003.
43. Суименко Е. И., Ефременко Т. О. Homo economicus современной Украины. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 2004.

45. Тарасова С.В. Экономическая теория благосостояния: Уч. пособие. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
46. Хейне П. Экономический образ мышления. – М.: Основы, 1995.
47. Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1989.
48. Эггертссон Т. Экономическое поведение и институты. – М.: Дело, 2001.
49. Экономическая теория на пороге XXI века - 5: Неоэкономика / под ред. Ю. М. Осипова, В.Г. Белолипецкого, Е.С.Зотовой. - М.: Юристъ, 2001.
50. Эрроу К. Информация и экономическое поведение // Вопросы экономики. – 1995. - №5.

Укладач ст. викл.

/ О.О. Алсуф'єва /

**Завідувач кафедри політичної економії
проф., д. е. н.**

/ В.М. Тарасевич /

Узгоджено:

Начальник навчального відділу

/ В.В.Туріщев /

**Голова навчально-методичної комісії за
напрямком 071 Облік і оподаткування
к.т.н., доц.**

/ В.Д.Зелікман /

Голова навчально-методичної комісії за
напрямком Фінанси, банківська справа
та страхування
к. е. н., доц.

/І.Г.Сокиринська /

Голова навчально-методичної комісії за
напрямком 076 Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність
д. е. н., проф.

/ С.Б. Довбня /

Голова навчально-методичної комісії за
напрямком 051 Економіка
к.е.н., доц.

/Л.М.Бандоріна/

2. Методичні вказівки до виконання індивідуальних завдань з дисципліни . «Соціальна економіка».

Студентам запропоновані 45 варіантів індивідуальних завдань.

Індивідуальне завдання складається з теоретичного і проблемних питань, що пов'язані з темою завдання. Виконання індивідуального завдання повинно ґрунтуватися на розкритті відповідних тем робочої програми.

Вимоги до виконання індивідуального завдання: відповідність змісту робочої програми дисципліни «Соціальна економіка», чітке визначення сутності категорій, законів з посиланням на першоджерела, чітка логіка і необхідний обсяг, перелік літературних джерел.

Обсяг індивідуального завдання повинен складати не менш 15 сторінок. Перелік літератури, що наводиться наприкінці роботи, має містити не менш 15 джерел (у алфавітному порядку).

План індивідуальної роботи (вступ, 3-5 пунктів плану, висновки, перелік літератури) повинен розкривати її тему, а текст роботи - розкривати пункти плану. Теоретичний матеріал при виконанні індивідуальної роботи треба пов'язати з реальними економічними процесами, що відбуваються в Україні. Індивідуальне завдання має містити як теоретичний, так і статистичний матеріали, приклади, що демонструють оволодіння студентом навчальної дисципліни.

Порядок виконання індивідуального завдання:

- вибір теми і складання плану,
- вивчення навчальної, методичної та статистичної літератури,
- написання індивідуального завдання,
- оформлення,
- підготовка до співбесіди з викладачем-консультантом,
- захист.

Індивідуальне завдання оцінюється за повнотою й самостійністю студента при розробці плану, його розкритті у тексті завдання, вмінням творчої роботи з навчальною, методичною та періодичною літературою.

3. Тематика індивідуальних завдань з дисципліни «Соціальна економіка».

1. Зародження та розвиток соціальної економіки як науки.
2. Соціальна економіка та політична економія: спільне і особливе.
3. Економічна теорія та економічне мислення.
4. Необхідність та умови соціальної орієнтації економіки.
5. Суть і характерні риси соціальної економіки.
6. Соціальна економіка: структура та інфраструктура.
7. Предмет і метод соціальної економіки.
8. Людина і суспільне виробництво.
9. Соціальна орієнтація економічного зростання та розвитку.
10. Вибір в соціальній економіці. Економічна раціональність та соціальна справедливість.
11. Людина в системі відносин власності.
12. Технологічний прогрес і людина.
13. Моделі людини в економіці.
14. Економічні ролі людини.
15. Особливості поведінки людини як власника.
16. Особливості поведінки людини як споживача.
17. Особливості поведінки людини як підприємця.
18. Види груп та їх функції в економічній системі.
19. Основні моделі та економічні функції сім'ї.
20. Критерії економічної стратифікації суспільства.
21. Середній клас: критерії визначення та умови формування.
22. Людський капітал.
23. Структура та динаміка доходів та витрат населення України.

24. Національні соціальні стандарти: зміст, структура, призначення.
25. Економіка соціального узгодження. Соціальне партнерство.
26. Капітал і наймана праця: антагонізм або співробітництво.
27. Суспільний вибір. Громадянське суспільство.
28. Соціалізація економіки: зміст та роль держави.
29. Соціально-орієнтований бізнес.
30. Механізм соціальної координації економіки.
31. Форми та напрямки соціальної координації економіки.
32. Соціальна політика: зміст, складові, ефективність.
33. Соціальна безпека держави.
34. Соціальна складова державного бюджету.
35. Проблеми розвитку соціальної економіки в Україні.
36. Умови та напрямки соціалізації економіки України.
37. Стан та напрямки соціалізації економіки в Дніпропетровській області.
38. Основні напрямки соціальної політики країни в контексті глобалізації.
39. Соціальні проблеми та міжнародні організації.
40. Основні напрямки соціальної політики в Україні.
41. Соціальні та соціально-орієнтовані підприємства: загальне та особливе.
42. Соціальна економіка в країнах ЄС.
43. Соціальна економіка скандинавських країн.
44. Особливості розв'язання соціальних проблем в Японії.
45. Глобальні економічні проблеми та соціальна економіка.

**4. Питання для підсумкового контролю з дисципліни
«Соціальна економіка»**

1. Зародження і основні етапи розвитку соціальної економіки.
2. Предмет і функції соціальної економіки.
3. Методи соціальної економіки.
4. Економічна теорія і соціальна економіка.
5. Економічна політика і соціальна економіка.
6. Основні економічні проблеми та вибір в соціальній економіці.
7. Особливості сучасного економічного розвитку України.
8. Економічна теорія та економічне мислення.
9. Об'єктивна необхідність соціальної орієнтації економіки.
10. Соціальна орієнтація ринкової економіки.
11. Людина і суспільне виробництво.
12. Людина і система економічних відносин.
13. Соціально-економічні аспекти відтворення людини та її оточення.
14. Соціальна орієнтація економічного зростання та розвитку.
15. Вибір в соціальній економіці.
16. Власність і влада.
17. Економічні і соціальні функції суспільного поділу праці.
18. Технологічний прогрес і людина.
19. Економічні і соціальні функції власності.
20. Моделі людини в економіці.
21. Основні соціально-економічні проблеми людини.
22. Сутнісні сили людини.
23. Економічні інтереси як система.
24. Заробітна плата: сутність та її основні форми.

25. Еволюція форм заробітної плати та її динаміка.
26. Загальна рівновага людини.
27. Особливості поведінки людини за економічними ролями.
28. Особливості поведінки людини як власника.
29. Особливості поведінки людини як громадянина.
30. Особливості поведінки людини як споживача.
31. Особливості поведінки людини як підприємця.
32. Особливості поведінки людини як творця.
33. Соціальні суперечності ринкового господарства та шляхи їх розв'язання.
34. Види груп та їх функції в економічній системі.
35. Основні моделі та економічні функції сім'ї.
36. Сутнісні сили та економічні функції населення.
37. Критерії економічно-соціальної стратифікації суспільства.
38. Соціально-економічні критерії визначення середнього класу
39. Людський капітал.
40. Особливості руху людського капіталу України.
41. НТР та економічне мислення.
42. Національні соціальні стандарти: зміст, структура, призначення.
43. Соціально-економічні взаємодії.
44. Економіка соціального узгодження.
45. Соціальне партнерство.
46. Роль держави в умовах соціалізації економіки.
47. Соціальна складова державного бюджету.
48. Соціальна безпека держави.
49. Соціальна політика: зміст, складові, ефективність.
50. Основні напрямки соціальної політики в Україні.

**5.Плани семінарських занять з дисципліни
«Соціальна економіка».**

**ПЛАН
семінарського заняття з теми 1
«Основи руху соціальної економіки»**

1. Предмет і метод соціальної економіки.
2. Людина і суспільне виробництво.
3. Соціально-економічні аспекти відтворення людини та її оточення.
4. Соціальна орієнтація економічного зростання та розвитку.

Література

1. Беккер Г. С. Человеческое проведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории. – М.: ГУ ВШЭ, 2003. – С.27-48.
2. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С.15-30, 33-52.
3. Лагутин В. Д. Людина і економіка: Соціоекономіка. – К.: Просвіта, 1996. – С.6-17, 54-67.
4. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Від. ред. Г.Н.Климко. – К.: Знання-Пресс, 2002. – С.58-63, 75-87.
5. Соціальна економіка Навч. посіб. / Кол. авт. О.О. Беляєв, М. І. Диба, В. І. Кириленко та ін. — К.: КНЕУ, 2005. – С. 6-45, 172-190.
6. Тарасевич В.Н. О предмете экономической теории. – Днепропетровск: Сич, 1997. — С.38-46.

7. Тарасевич В.Н. Очерки теории переходной экономики.– К.: Наукова думка, 2001. – С.67-75.

Реферати

1. Еволюція соціальної економіки.
2. Проблеми розвитку соціальної економіки в Україні.
3. Вибір в соціальній економіці. Економічна раціональність та соціальна справедливість.
4. Людина в системі відносин власності.
5. Економічні і соціальні функції суспільного поділу праці.
6. Технологічний прогрес і людина.

ПЛАН

семінарського заняття з теми 2

«Економіка людини»

1. Моделі людини в економіці.
2. Основні соціально-економічні проблеми та сутнісні сили людини.
3. Загальна рівновага людини.
4. Особливості поведінки людини за економічними ролями.

Література

1. Беккер Г. С. Человеческое проведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории. – М.: ГУ ВШЭ, 2003. – С.155-195, 487-517.
2. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С.120-140.
3. Лагутин В. Д. Людина і економіка: Соціоекономіка. – К.: Просвіта, 1996. – С.40-53, 189-207, 271-287.
4. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Від. ред. Г.Н.Климко. – К.: Знання-Пресс, 2002. – С.38-52, 99-103, 236-245.
5. Соціальна економіка Навч. посіб. / Кол. авт. О.О. Беляєв, М. І. Диба, В. І. Кириленко та ін. — К.: КНЕУ, 2005. – С. 107-121,139-151.

Реферати

1. Основні моделі людини в економіці.
2. Сутнісні сили людини.
3. Особливості поведінки людини як власника.

4. Особливості поведінки людини як громадянина.
5. Особливості поведінки людини як споживача.
6. Особливості поведінки людини як підприємця.
7. Особливості поведінки людини як творця.

ПЛАН
семінарського заняття з теми 3
«Механізм координації соціальної економіки»

1. Механізм координації соціальної економіки.
2. Економіка груп.
3. Економіка населення.
4. Соціально-економічні взаємодії. Суспільний вибір.

Література

1. Беккер Г. С. Человеческое проведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории. – М.: ГУ ВШЭ, 2003. – С.353-380, 462-486,.
2. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С.239-244.
3. Лагутин В. Д. Людина і економіка: Соціоекономіка. – К.: Просвіта, 1996. – С.109-129.
4. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Від. ред. Г.Н.Климко. – К.: Знання-Пресс, 2002. – С.246-262.
5. Соціальна економіка Навч. посіб. / Кол. авт. О.О. Беляєв, М. І. Диба, В. І. Кириленко та ін. — К.: КНЕУ, 2005. – С.97-106.
6. Эггертссон Т. Экономическое поведение и институты. – М.: Дело, 2001. – С.47-74.

Реферати

1. Види груп та їх функції в економічній системі.
2. Основні моделі та економічні функції сім'ї.
3. Сутнісні сили та економічні функції населення.
4. Людський капітал.
5. Національні соціальні стандарти: зміст, структура, призначення.
6. Соціально-економічні взаємодії.
7. Економіка соціального узгодження.
8. Суспільний вибір.
9. Соціальне партнерство.
10. Громадянське суспільство.

ПЛАН
семінарського заняття з теми 4
«Соціальна політика в контексті глобалізації»

1. Роль держави в соціалізації економіки.
2. Сутність, пріоритети та інструменти соціальної політики.
3. Основні напрямки соціальної політики в контексті глобалізації.

Література

1. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С.298-320, 321-342.
2. Лагутин В. Д. Людина і економіка: Соціоекономіка. – К.: Просвіта, 1996. – С.288-306.
3. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Від. ред. Г.Н.Климко. – К.: Знання-Пресс, 2002. – С.53-57, 93-98.
4. Соціальна економіка Навч. посіб. / Кол. авт. О.О. Беляєв, М. І. Диба, В. І. Кириленко та ін. — К.: КНЕУ, 2005. – С. 122-138, 152-171.
5. Эггертссон Т. Экономическое поведение и институты. – М.: Дело, 2001. – С.75-96.

Реферати

1. Роль держави в соціалізації економіки.
2. Соціальна політика: сутність, об'єкти, суб'єкти, цілі та пріоритети.
3. Інструменти соціальної політики.
4. Міжнародні соціально-економічні взаємодії та міжнародні організації.
5. Основні напрямки соціальної політики в Україні.

6. Тестові завдання з дисципліни «Соціальна економіка»

1. З наведених положень виділити поняття потреби:

- a) це внутрішній мотив, який спонукає до діяльності, що створює конкретні види матеріальних й духовних благ;
- b) виражає відносини між людьми з приводу виробництва й використання вироблених благ та послуг;
- c) процес споживання засобів виробництва та робочої сили.

2. Що є об'єктивною підставою необхідності вибору в економіці?

- a) бажання економістів та політиків з формування привабливої моделі економіки;
- b) перехід до ринкової економіки;
- c) обмеженість ресурсів та безмежність потреб суспільства;
- d) бажання задовольнити потреби людей в повному обсязі.

3. Яке з визначень найбільш повно відбиває сутність виробничих відносин?

- a) відносини між людьми з приводу привласнення економічних благ в умовах рідкості ресурсів;
- b) відносини між людьми з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання продуктів праці;
- c) відносини між людьми з приводу купівлі-продажу економічних благ;
- d) відносини між людьми з приводу організації процесу виробництва.

4. Що містять у собі продуктивні сили?

- a) засоби праці та предмети праці;
- b) засоби виробництва та робочу силу;
- c) засоби праці та предмети вживання;
- d) Засоби виробництва та виробничі відносини.

5. Крива виробничих можливостей відображає:

- a) оптимальні витрати виробництва;
- b) ефективність суспільного виробництва;

- c) максимальний обсяг виробництва комбінацій двох факторів;
- d) усе наведене;
- e) нічого з наведеного.

6. Яке з наведених нижче визначень найбільш повно розкриває економічну сутність відносин власності?

- a) єдність економічних та юридичних відносин;
- b) відносини користування, володіння і розпорядження благами;
- c) відносини з приводу виробництва, розподілу, обміну й споживання економічних благ;
- d) відносини з приводу привласнення благ.

7. Яке з наведених визначень найбільш повно розкриває юридичний зміст власності?

- a) відносини між людьми з приводу привласнення матеріальних благ;
- b) відносини людей до матеріальних благ;
- c) відносини користування, володіння та розпорядження благом;
- d) відносини між людьми, що закріплені у нормах права.

8. Підберіть вірну характеристику відносин користування:

- a) право застосування об'єкта власності відповідно з його призначенням;
- b) право виключного контролю над об'єктом власності;
- c) право володіння об'єктом власності.

9. Соціалізація економічних відносин — це процес якісних змін у суспільстві, що характеризується наступним:

- a) підвищення ролі людини у виробництві;
- b) усебічне використання здібностей та знань людини;
- c) поступове самовдосконалення суспільства;
- d) все вірно;
- e) вірної відповіді немає.

10. В якій країні вперше з'явилося поняття «соціальна ринкова економіка»:

- a) Франція;
- b) Росія;
- c) Німеччина;
- d) Великобританія.

11. Що таке продуктивність праці?

- a) витрати робочого часу на виробництво одиниці продукції.
- b) кількість продукції, виробленої в одиницю часу.
- c) витрати робочої сили в одиницю часу.

12. Як визначається розмір суспільно необхідного робочого часу?

- a) виготовлення одиниці товару у суспільно-нормальних умовах;
- b) виготовлення одиниці товару при середній кваліфікації виробника;
- c) виготовлення одиниці товару при середній інтенсивності праці;

d) а), с).

13. У змішаній економіці приватні інтереси опосередковують економічні процеси за допомогою:

- a) адміністративного регулювання;
- b) економічних важелів;
- c) ринкового механізму;
- d) оподаткування.

14. Що не відноситься до принципів постіндустріалізму:

- a) гуманізація;
- b) легалізація;
- c) демократизація;
- d) екологізація.

15. Основний критерій для визначення типу економічної системи за марксистською концепцією:

- a) механізм регулювання господарських процесів;
- b) власність на засоби виробництва;
- c) рівень державного втручання в економічні процеси;
- d) рівень розвитку продуктивних сил.

16. Основний критерій для визначення типу економічної системи за ордоліберальною концепцією:

- a) механізм регулювання господарських процесів;
- b) власність на засоби виробництва;
- c) рівень державного втручання в економічні процеси;
- d) рівень розвитку продуктивних сил.

17. Соціалізм – це домінування:

- a) приватної власності та ринкового саморегулювання економіки;
- b) суспільної власності та ринкового саморегулювання економіки;
- c) суспільної власності та державного механізму регулювання економіки.

18. Капіталізм – це домінування:

- a) приватної власності та ринкового саморегулювання економіки;
- b) суспільної власності та ринкового саморегулювання економіки;
- c) суспільної власності та державного механізму регулювання економіки.

19. Не входять до мінімального споживчого бюджету:

- a) продукти харчування.
- b) непродовольчі товари.
- c) послуги.
- d) податки, внески, платежі.
- e) збереження.

20. Економічна людина взаємодіє з іншими людьми через:

- a) ціни.
- b) партнерство.

- c) ринки.
- d) норми.
- e) виробництво.
- f) традиції.

21. Соціальна людина взаємодіє з іншими людьми через:

- a) ціни.
- b) партнерство.
- c) ринки.
- d) норми.
- e) виробництво.
- f) традиції.

22. Роль людини в суспільному виробництві за соціальним підходом:

- a) результат виробництва;
- b) фактор виробництва;
- c) мета виробництва.

23. Ідеологом якої моделі економіки вважають Л. Ерхарда:

- a) шведської;
- b) німецької;
- c) американської;
- d) китайської.

24. Ідеологом якої моделі економіки вважають Г. Мюрдала:

- a) шведської;
- b) німецької;
- c) американської;
- d) китайської.

25. Охлократичний тип соціальної економіки орієнтований на задоволення інтересів яких прошарків суспільства?

- a) вищих; b) середніх; c) нижчих.

26. Олігархічний тип соціальної економіки орієнтований на задоволення інтересів яких прошарків суспільства?

- a) вищих; b) середніх; c) нижчих.

27. Демократичний тип соціальної економіки орієнтований на задоволення інтересів яких прошарків суспільства?

- a) вищих; b) середніх; c) нижчих.

28. Що, за Г. Мюрдалем, не належить до напрямів соціалізації діяльності держави:

- a) сприятливі умови працевлаштування і праці для найманих робітників;
- b) високий прожитковий мінімум, задоволення високого рівня потреб;
- c) високий рівень соціальних субсидій;
- d) економічна безпека, цивільні й політичні права і свободи;
- e) рівномірний розподіл доходів;

- f) належне духовне життя, сприятливий соціально-психологічний клімат.
- g) стабільність громадського життя.

29. Що не є соціалізацією економічних відносин, за А. Гриценко:

- a) соціалізація результатів виробництва;
- b) соціалізація власності на засоби виробництва;
- c) соціалізація праці;
- d) соціалізація обміну;
- e) соціалізація споживання.

30. За європейським підходом до регулювання соціальних процесів держава, перш за все, повинна забезпечувати:

- a) гарантії для кожного індивіда існування не нижче межі бідності;
- b) умови для економічної активності населення;
- c) підвищення професійної підготовки працівників.

32. За американським підходом до регулювання соціальних процесів держава, перш за все, повинна забезпечувати:

- a) гарантії для кожного індивіда існування не нижче межі бідності;
- b) умови для економічної активності населення;
- c) підвищення професійної підготовки працівників.

33. Що належить до фіскальних форм і методів впливу на соціальні процеси:

- a) Бюджетні видатки;
- b) «Податкові видатки»;
- c) Страхові внески;
- d) Благодійні внески;
- e) Громадські ініціативи зі створення різного роду фондів.

34. Соціальними регуляторами економічної поведінки, за М. Вебером, є:

- a) політичні, етичні та релігійні інститути;
- b) ринкова конкуренція;
- c) інстинкти, схильності, звички;
- d) класова боротьба пролетаріату і буржуазії;
- e) держава.

35. Соціальними регуляторами економічної поведінки, за К. Марксом, є:

- a) політичні, етичні та релігійні інститути;
- b) ринкова конкуренція;
- c) інстинкти, схильності, звички;
- d) класова боротьба пролетаріату і буржуазії;
- e) держава.

36. Соціальним називають державний бюджет з домінуванням:

- a) «податкових видатків»;
- b) видатків на пенсії, охорону здоров'я, соціальний захист;
- c) видатків на суспільні роботи;
- d) видатків в суспільне виробництво.

37. Бюджетом розвитку називають державний бюджет з домінуванням:

- a) «податкових видатків»;
- b) видатків на пенсії, охорону здоров'я, соціальний захист;
- c) видатків на суспільні роботи;
- d) видатків в суспільне виробництво.

38. Що займає вирішальну роль у сучасних геополітичних стратегіях розвинутих країн для нарощування відриву від інших країн світу?

- a) наукове і технологічне домінування;
- b) домінування на товарних ринках;
- c) інтелектуальний потенціал;
- d) зростання темпів інноваційного процесу.

39. Соціалізація економіки означає:

- a) Обмеження ринку для запобігання небажаних соціальних наслідків;
- b) Орієнтацію економіки на вирішення економічних цілей;
- c) Орієнтацію економіки на вирішення соціальних цілей;
- d) a), b);
- e) b), c);
- f) Все вірно.

40. Дати визначення субвенції?

- a) грошові кошти цільового призначення;
- b) грошові кошти загального призначення;
- c) грошові кошти, що надають для фінансування програм, що виконують органи виконавчої влади з власної ініціативи, схваленої центром, чи за вказівкою центрального уряду;
- d) грошові кошти, що надають для покриття дефіциту місцевих бюджетів.

41. Вкажіть класифікацію міжнародних міграційних потоків робочої сили за територіальною ознакою:

- a) тимчасова, щоденна, маятникова;
- b) легальна, нелегальна;
- c) міжконтинентальна, континентальна;
- d) міграція висококваліфікованої робочої сили, міграція некваліфікованої робочої сили.

42. Ефективність діяльності держави характеризується:

- a) високим рівнем зайнятості;
- b) контрольованими помірними темпами інфляції;
- c) зростанням ВВП;

- d) всі відповіді вірні;
- e) a), b).

43. В залежності від сфери впливу методи державного регулювання економіки бувають:

- a) загальні, селективні;
- b) прямі, непрямі;
- c) формальні, неформальні;
- d) правові, адміністративні, економічні.

44. Неформальні методи регулювання економіки націлені на:

- a) формування громадської думки, суспільної свідомості;
- b) забезпечення фінансової або монетарної безвідплатної допомоги суб'єктам господарювання;
- c) захист вітчизняного товаровиробника;
- d) підтримку не інфляційного економічного зростання.

45. Селективні методи економічної політики – це методи:

- a) що мають об'єктом свого впливу національну економіку в цілому;
- b) які опосередковано впливають на економіку й мають заохочувально-рекомендаційний характер;
- c) які формують громадську думку й суспільну свідомість;
- d) які спрямовані на конкретні об'єкти, галузі або сектори економіки.

46. Встановлення системи нормативів, стандартів, штрафів – це інструмент:

- a) економічного регулювання економіки;
- b) адміністративного регулювання економіки;
- c) соціального регулювання економіки.

47. Кінцевою метою сучасного реформування економіки України є розбудова:

- a) змішаної перехідної економіки;
- b) ринкової економіки;
- c) соціально орієнтованої змішаної ринкової економіки;
- d) командно-адміністративної економіки.

48. Затвердження Державного бюджету України є функцією:

- a) Верховної Ради України;
- b) Президента України;
- c) Кабінету Міністрів України;
- d) Національного банку України;
- e) Академії наук України.

49. Забезпечення проведення монетарної політики є функцією:

- a) Верховної Ради України;
- b) Президента України;
- c) Кабінету Міністрів України;

- d) Національного банку України;
- e) Академії наук України.

50. Коефіцієнт Джині зріс з 0,22 до 0,45. Це означає:

- a) зменшення середніх загальних доходів;
- b) диференціація доходів знизилася;
- c) диференціація доходів підвищилася.

51. Крива Лоренца за 5 років зрушилась далі від бісектриси. Це означає:

- a) досягнення загальної соціальної рівності;
- b) посилення диференціації доходів населення;
- c) підвищення життєвого рівня населення.

52. Крива Лоренца після сплати податків і одержання населенням трансфертних платежів :

- a) стає ближче до лінії абсолютної рівності;
- b) стає більш опуклою;
- c) стає менш вигнутою;
- d) правильно а) і c).

53. Якщо реальна зарплата збільшується скоріше, ніж номінальна, то:

- a) рівень життя домогосподарств підвищується;
- b) у відсотковому виразі рівень цін підвищується скоріше, ніж зарплата;
- c) рівень життя домогосподарств знижується;
- d) рівень цін залишається незмінним.

54. Які категорії населення більш за все мають потребу в державній підтримці у період інфляції?

- a) особи з фіксованими доходами;
- b) особи, у яких номінальні доходи ростуть повільніше, ніж підвищення рівня цін;
- c) одержувачі трансфертів.

55. Державна політика доходів у країнах з ринковою економікою це:

- a) встановлення державою розміру зарплати усім категоріям зайнятих;
- b) перерозподіл доходів через систему податків і соціальних виплат з метою вирівнювання соціальних відмінностей;
- c) підтримування рівної зарплати в різних галузях національної економіки.

56. Які цілі переслідуює політика доходів у країнах з ринковою економікою?

- a) покриття дефіциту бюджету;
- b) протидія інфляції;
- c) підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів; пом'якшення нерівності доходів.